

Colli hraje Bacha

8. 4. 2019, 19 hodin
Dům kultury města Ostravy

janáčkova
filharmonie
ostrava

OSTRAVA!!!

VÍTKOVICE **STEEL**

program:

Domenico Scarlatti:

Sonáty (výběr)

20'

Sonáta pro klavír a moll K 279

Sonáta pro klavír fis moll K 25

Sonáta pro klavír Fis dur K 318

Sonáta pro klavír G dur K 63

Sonáta pro klavír D dur K 118

Sonáta pro klavír d moll K 1

Johann Sebastian Bach (arr. Ferruccio Busoni)

Ciaccona d moll BWV 1004

17'

/přestávka/

Johann Sebastian Bach

Partita č. 4 D dur BWV 828

33´

1. Overture
2. Allemande
3. Courante
4. Aria
5. Sarabande
6. Menuet
7. Gigue

účinkuje:

Federico Colli – klavír

Italský barokní skladatel **Domenico Scarlatti** (26. 10. 1685 Neapol – 23. 7. 1757 Madrid) pocházel z významného neapolského hudebního rodu. Na rozdíl od svého otce Alessandra, který proslul jako operní skladatel, si Domenico získal jméno především jako cembalový virtuos a jako skladatel neuvěřitelných více než 550 sonát pro klávesové nástroje. Až do třiatřicátého roku života působil Domenico převážně jako chrámový hudebník a své skladby komponoval zcela pod vlivem otce. V patnácti letech byl přijat jako varhaník a skladatel královské kapely v Neapoli a jako cembalista v paláci velkovévody Ferdinanda de Medici. Patrně roku 1705 poslal otec Domenica do Benátek a doufal, že v Benátkách, jež byly na tehdejší poměry evropským velkoměstem, bude synovu mimořádnému talentu zajištěna slibná kariéra. O benátském pobytu Domenica Scarlattiho toho víme velmi málo, jelikož se dochovalo překvapivě pouze minimum pramenů. Je například známo, že někdy v této době se Scarlatti v Římě v paláci kardinála Ottoboniho setkal s Georgem Friedrichem Händelem. Na návrh kardinála pak před publikem údajně oba umělci soutěžili ve hře na cembalo a na varhany. Cenu si nakonec prý odnesl Händel, který ohro-

mil publikum i samotného Scarlattioho svou mistrovskou varhanní hrou. Na sklonku roku 1714 přesídlil do Říma, kde se stal kapelníkem bývalé polské královny Marie Kazimíry, pro niž zkomponoval překrásné desetihlasé dílo Stabat Mater. Již po několika letech roku 1719 ovšem přijal místo kapelníka v královské kapele a hudebního vychovatele v rodině portugalského krále, jímž byl tehdy João V. V Lisabonu strávil Scarlatti celých deset let. Roku 1729 odešel společně s portugalskou korunní princeznou Marií Barbarou, jež se provdala za španělského prince Ferdinanda, do Sevilly a roku 1733 ji následoval do Madridu. Španělské hlavní město nabídlo Scarlattimu váženou pozici u dvora a možnost poklidného rodinného života. Roku 1728 se oženil a během let zplodil se svou manželkou celkem pět dětí.

Pro soukromé zábavy a události na dvoře Marie Barbary a Ferdinanda VI. zkomponoval Scarlatti v Madridu většinu svých cembalových sonát. Kolik přesně jich vzniklo do té doby (v Itálii a Portugalsku), nemáme tušení. Jeho sonáty představují jeden z vrcholů barokní tvorby pro klávesové nástroje. Ve Španělsku měl možnost poznat místní lidovou hudbu, což se odrazilo rovněž v jeho sonátové tvorbě. Scarlattioho sonáty nezřídka reflektují španělský bar-

vitý a citový způsob života, jehož vyjádřením je i ohnivý rytmus flamenka za doprovodu kastanět, kytary a bubnů. Zároveň však nalézáme ve Scarlattioho sonátách také italskou zpěvnost, jejímž vrcholem je operní bel canto. Řada sonát představuje na svou dobu skutečné hudební experimenty, každá z nich je svým způsobem nová a inovativní. Snad díky tomu, že sonáty nebyly komponovány za účelem komerčního nebo čistě uměleckého úspěchu, nýbrž vznikaly pro královnu, která podle všech dokladů byla sama výtečnou cembalistkou, mohl Domenico Scarlatti dát své hudební fantazii zcela volný průchod. Když v roce 1738 vyšel pod názvem 30 Esercizi (30 cvičení) poprvé tiskem výběr Scarlattioho sonát, vyjádřil skladatel v předmluvě pregnantně jejich smysl: „Ať jste diletant či profesor, neočekávejte od těchto skladeb hluboké poučení, nýbrž důmyslné žertování s uměním, které by Vám mělo dopomoci k mistrovskému ovládnutí cembala.“

Německý barokní mistr **Johann Sebastian Bach** (21. 3. 1685 Eisenach – 28. 7. 1750 Lipsko) sdílí s Domenicem Scarlattim stejný rok narození, na rozdíl od něj však prakticky celý svůj život strávil ve své rodné zemi. Podobně jako Scarlatti si Bach vydobyl pověst nepřekonatelného virtuosa ve hře na varhany a cembalo. Svou hudebnickou

dráhu započal roku 1703 jako varhaník v Sangerhausenu, záhy ovšem získal místo jako dvorní hudebník ve středoněmeckém Výmaru a poté několik let varhaničil v ne-dalekém Arnstadtu a Mühlhausenu. O tom, že si byl Bach dobře vědom svého mimořádného talentu a uměleckých schopností svědčí fakt, že roku 1706 podnikl pěšky cestu do 450 km vzdáleného severoněmeckého Lübecku, aby zjistil, jaké jsou možnosti vystřídat stárnoucího slavného Dietricha Buxtehudeho, který tehdy platil za jednoho z nejvýznamnějších německých varhaníků a skladatelů. Z Lübecku se Bach vrátil s nepořízenou a brzy znovu zakotvil ve Výmaru, tentokrát v letech 1708–1717 jako varhaník a od roku 1714 jako koncertní mistr (kapelník) dvorního orchestru vévody Wilhelma. U dvora komponoval nejprve zejména varhanní hudbu, později i orchestrální skladby a po roce 1714 započal s řadou kantát k různým příležitostem církevního roku. Ve Výmaru vznikly také Bachovy cembalové transkripce koncertů Antonia Vivaldiho a Bach se zde seznámil s italským koncertantním stylem. Roku 1717 přijal nabídku lépe placeného místa kapelníka na dvoře prince Leopolda z Köthenu, který Bachovi zároveň poskytl větší svobodu v uměleckém směřování. Princ jako přívrženec kalvinismu nepřikládal hudbě při bo-

hoslužbě žádnou větší úlohu, proto se Bachova pracovní náplň týkala zejména hudby světské. V Köthenu zkomponoval Bach svůj proslulý cyklus Braniborských koncertů, řadu orchestrálních a violoncellových suit, cembalových, tzv. Anglických a Francouzských suit nebo první díl Dobře temperovaného klavíru.

Roku 1720 vznikly v Köthenu také tři partyty a tři sonáty pro sólové housle, které se dnes řadí k povinnému penzu repertoáru každého sólového houslisty. Hudební bohatství těchto převážně polyfonně koncipovaných skladeb svádělo už od dob jejich vzniku hráče na klávesové nástroje, aby si tyto původně houslové skladby upravovali a interpretovali je na cembalu nebo klavichordu. Jak dosvědčuje jeden z Bachových žáků Friedrich Agricola, sám Johann Sebastian Bach si své houslové sonáty a partyty rád přehrával na klavichordu, přičemž podle vlastního uvážení doplňoval a obohacoval harmonii v pasážích, kde to považoval za vhodné. Ciaccona z Partity č. 2 d moll (BWV 1004) je považována za nepřekonatelný vrchol, v němž Bach svůj originální harmonicky bohatý a kontrapunkticky komplikovaný hudební jazyk geniálně přizpůsobil houslové hře. Bachův první životopisec Philipp Spitta hovořil v při-

padě Ciaccony dokonce o „triumfu ducha nad hmotou“. Ciacconna inspirovala italského skladatele Ferruccio Busoniho (1866–1924), který připravil transkripci, do níž pojal originální znění a přidal řadu pianistických detailů (např. pasážové běhy nebo oktávové ozvěny), takže výsledná práce představuje pro klavírní interprety skutečně virtuózní kus s nemalými technickými nároky. Sluší se doplnit, že forma ciaccony (z francouzského „chaconne“, tj. „stále stejná“) označuje kontrapunktické variace nad ostinátním (neustále se opakujícím) basem.

Roku 1723 opustil Köthen a byl angažován jako kantor svatotomášské školy v Lipsku, jejíž sbor zajišťoval hudební produkce pro čtyři lipské kostely. Jednalo se o nejprestižnější kantorskou pozici v protestantském Německu, která Bacha vrátila zpět do prostředí církevní hudby, je muž zůstal věrný až do své smrti. Přesto se ve volných chvílích věnoval také světské hudbě, zejména hudbě určené klávesovým nástrojům. Cyklus šesti cembalových partit z let 1726–30, které Bach roku 1731 vydal souborně pod titulem Klavier-Übung (Klavírní cvičení), představuje další z vrcholů jeho tvorby. Partity představují suity tanců a tzv. „galanterií“, tj. krátkých náladově charakteris-

tických kusů jako árie, capriccio nebo burleska, které se v klasických tanečních suitách nevyskytují. Partita č. 4 D dur (BWV 828) byla zkomponována roku 1728. Začíná Overturou ve francouzském stylu, jak ji nacházíme např. v operách Jeana Baptista Lullyho: po pomalém vážném úvodu s výraznými tečkovanými rytmy následuje hybnější trojitá fuga. Allemande, německý tanec v mírném tempu a celém taktu, představuje vůbec nejdelší část celého cyklu a zároveň jednu z citově nejhlubších Bachových kompozic. Následuje starofrancouzský Courante v 3/2 taktu a Aria, jež však nemá vokální charakter, je pojata vyloženě instrumentálně s charakteristickými synkopovanými rytmy. Vážná část Sarabande (původně španělský tanec) je vystřídána trojdobým Menuetem a celá partita je zakončena kontrapunkticky pojatým rychlým tancem irského původu Gigue v 9/16 taktu.

Ondřej Pivoda

Italský klavírista **Federico Colli** je mezinárodně uznávaný pro své fascinující interpretace a brilantní techniku. Podobně pozitivního ocenění se dostalo i jeho debutovému albu pro společnost Chandos Record, které vyšlo loni

v květnu. „Hraje s udivující čistotou – jeho úhozy jsou ztělesněním křehkosti, hraní opakovaných not působí nesmírně snadno a dynamické extrémy jsou na špičkové úrovni,“ napsal časopis Gramophone o CD s klavírními sonátami Domenico Scarlattiho. „Colliho delikátnost... je zázračná,“ se můžeme dočíst pro změnu v deníku The Times, který nahrávku zařadil mezi „pětihvězdičkové“.

Poprvé se výrazněji prosadil po vítězstvích v salcburské Mozartově soutěži (2011) a Mezinárodní klavírní soutěži v Leedsu (2012). Od té doby vystupuje s předními světovými orchestry včetně Mariinsky Orchestra, Petrohradské filharmonie, Accademia Nazionale di Santa Cecilia, RAI Torino, Orchestra della Toscana, Camerata Salzburg, Národního symfonického orchestru polského rozhlasu, Národní symfonie RTÉ a Orquestra Sinfônica Brasileira na místech, jako jsou Musikverein a Konzarthaus ve Vídni, Konzerthaus v Berlíně, mnichovský Herkulesaal, hamburská Laeishalle, pařížská Salle Cortot, amsterdamská Concertgebouw, Auditorium Parco della Musica v Římě, Rudolfinum v Praze nebo Nikkei Hall v Tokiu. Ve Velké Británii vystupoval s Philharmonia Orchestra, BBC Symphony, Royal Scottish National Orchestra, Royal Liverpool Philharmonic a Hallé Orchestra v Barbican Centre

a Southbank Centre v Londýně, Royal Concert Hall v Glasgowě a Usher Hall v Edinburghu.

Spolupracoval s dirigenty, jakými jsou Valery Gergiev, Jurij Temirkanov, Vladimir Ashkenazy, Vasily Petrenko, Juraj Valčuha, Thomas Søndergård, Sakari Oramo, Alan Bribayev, Joji Hattori, Jacek Kasprzyk, Alpesh Chauhan, Sir Mark Elder a Dennis Russell Davies. Jeho koncerty přenášely: BBC Radio 3, rádio RAI a TV, Mariinsky TV, Polský rozhlas a rakouská ORF.

V probíhající sezóně absolvoval Colli debut s Deutsche Staatsphilharmonie Rheinland-Pfalz (Łukasz Borowicz) a čekají jej ještě dva s Hamburger Symphoniker (Ion Marin) a Stamford Symphony (USA), opětovně byl pozván do Chorvatska k Rijeka Philharmonic Orchestra. Se svým recitálem se poprvé představil v newyorském Lincoln Center, dále se uvedl v Berlíně (Konzerthaus), Amsterdamu (Concertgebouw) a Soulu (Kumho Art Hall), nebo v londýnské Wigmore Hall a na Lucerne Piano Festival. Začátkem roku 2018 vystoupil v Royal Albert Hall v Londýně a v USA na festivalu Ravinia.

Federico Colli nahrává výhradně pro společnost Chandos Records, u níž vydal své první album v květnu 2018. Druhé album s díly Bacha a Busoniho transkripcemi bude ná-

sledovat v roce 2019. Nahrávka z jeho vystoupení v rámci mezinárodní klavírní série v Southbank Centre z dubna 2014 (Beethoven, Skrjabin a Musorgský), produkováná společností Champs Hill Records, se setkala s velmi pozitivním ohlasem.

Narodil se v Brescii v roce 1988, studoval na konzervatoři v Miláně, Mezinárodní klavírní akademii v Imole a na Salzburg Mozarteum pod vedením Sergia Marengoniho, Konstantina Bogina, Borise Petrushanského a Pavla Gililova. V roce 2011 obdržel od starosty města Brescia „Grosso d'Argento“ jako uznání svých uměleckých úspěchů a v roce 2014 byl vybrán časopisem International Piano jako jeden ze „30 klavíristů mladších 30 let, kteří pravděpodobně ovládnou světovou scénu v příštích letech.“

OSTRAVA!!!



Moravskoslezský
kraj



MINISTERSTVO
KULTURY



KVALITA HOSPODÁŘSKÁ KOMORA
MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE





srdečně
vás zveme
na koncert

Šarmantní večer
18. 4. 2019, 18 hodin
Dům kultury města Ostravy

Cécile Chaminade: Concertino pro flétnu a orchestr op. 107
Maurice Ravel: Koncert pro klavír a orchestr G dur
Giuseppe Martucci: Symfonie č. 1 d moll op. 75

Lucie Režná – flétna
Martin James Bartlett – klavír
Janáčkova filharmonie Ostrava
Claudio Vandelli – dirigent

Federico
Colli
klavír

8. 4. 2019, 19 hodin
Dům kultury města Ostravy